

пошкодженнь стінок жовчних ходів наносять паразити при фіксації й пересуванні. За допомогою присосок вони втягують в порожнину слизову і защемляють її, що призводить до порушення кровообігу, іноді і цілісності тканини. Молоді паразити наносять додаткову травматизацію кутикулярними шипами. Крім того, великі скупчення паразитів, їх яєць і епітелію створюють перешкоди для току жовчі та секрету підшлункової залози, що призводить до уповільнення та іноді взагалі припинення жовчовиділення. Це може стати причиною кістозного розширення жовчних ходів. Провокований паразитом застій жовчі є сприятливою умовою для розвитку інфекції. Інфекційні агенти можуть проникати в жовчні шляхи з кишечника, чому сприяє заселення верхніх його відділів бактеріями в результаті ахілії, яка часто розвивається за опісторхозу. Крім того, при повторних заражених *Opisthorchis felineus* молоді паразити, проникаючи через загальний жовчний прохід в жовчні шляхи, заносять в них інфекцію. Нарешті, інфекційний агент може потрапляти в жовчні шляхи й гематогенним шляхом. В результаті описаних процесів за опісторхозу іноді спостерігаються гнійні холангіти.

Продукти обміну речовин паразитів, що виділяються безпосередньо в організм господаря, викликають його сенсibiliзацію і розвиток алергії, а також у котів це може спричинити розвитку онкологічних процесів в жовчних протоках. Отже, за відсутності лікування тривале захворювання опісторхоз може призвести до виникнення холангіокарциноми, що пов'язано з мутагенним ефектом збудника, його здатністю викликати проліферацію епітелію жовчних протоків і овальних клітин.

Клінічні симптоми опісторхозу у котів проявляються поступово. Після інкубаційного періоду, який триває від 5 до 21 дня, у тварин підвищується температура, проявляється загальна слабкість, виникає еозинофілія. При тяжкому перебігу хвороби у котів можуть виникнути лихоманка, жовтяниця, гепатоспленомегалія. Також можуть виникати блювання, діарея, запори, випадання шерсті, асцит. Через деякий час стан тварини поліпшується, хвороба з гострої стадії переходить в хронічну і проявляється дискінезією жовчних шляхів, хронічним холангіохолециститом та хронічним панкреатитом. Продукти обміну речовин *Opisthorchis felineus* здатні сенсibiliзувати організм господаря з розвитком в подальшому алергії. Діагноз встановлюється на підставі виявлення яєць *Opisthorchis felineus* в фекаліях. Для лікування котів використовується празиквантел.

Висновки. Таким чином, оскільки домашні кішки виграють важливу роль в поширенні захворювання, то в цілях профілактики в осередках опісторхозу необхідно годувати їх тільки ретельно провареної рибою, або застосовувати в харчуванні тварин лише комерційні дієти.

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ПРИ КОНТРОЛІ НАРОДЖУВАНOSTІ ТА РЕПРОДУКТОЛОГІЇ СОБАК

Рижій М.М., Філатова О.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

ryzhiymary@gmail.com

Актуальність. Проблеми контролю розмноження та репродуктології собак сучасна ветеринарія не може вирішити без оперативного втручання, синтетичних гормонів, стероїдів та інших штучних препаратів. Проте лікування значної кількості супутніх станів та симптомів краще проводити натуральними лікарськими засобами, використання яких зараз досить обмежено.

Мета роботи. Визначити актуальні для України види лікарських рослин що можуть бути застосовані при контролі народжуваності та у репродуктології собак.

Матеріали та методи. Інформаційний пошук та аналіз даних сучасної зарубіжної та вітчизняної літератури.

Отримані результати. Найчастішими проблемами, що пов'язані з розмноженням собак є нервові збудження особин обох статей, виникнення запалень, гіпофункції яєчників, кровотеча, викидні тощо. Саме для подолання цих хворобливих станів і можна ефективно застосовувати лікарську рослинну сировину.

Нервові збудження та агресивна поведінка зазвичай спостерігається у некастрованих псів і під час тічки у сук, часто це супроводжується також залишення сечових міток в квартирі. Для собак, як заспокійливе використовують такі види лікарської сировини, що традиційно застосовуються і для людини. Це кореневища з корінням *Valeriana officinalis* L., трава *Melissa officinalis* L., трава *Leonurus cardiaca* L., кореневище з коренями *Paeonia anomala* L.; трава *Passiflora incarnata* L., шишки *Humulus lupulus* L., трава *Scutellaria baicalensis* Georgi. Треба зазначити, що деякі з цих видів окрім заспокійливого проявляють спазмолітичний та анксиолітичний (послабляє почуття страху) ефект.

При запальних процесах статевих органів (вульвіт, кольпіт, цервіцит, ендометрит) відвари лікувальних трав використовують зовнішньо у вигляді ванночок, тампонів, спринцювань тощо. Ефективні протизапальні властивості мають плоди *Pimpinella anisum* L., плоди *Sambucus nigra* L., трава *Melilotus officinalis* (L.) Pall., кора *Quercus robur* L., кора *Salix alba* L., кореневища *Potentilla erecta* (L.) Raeusch., суцвіття *Tilia cordata* Mill., листя та суцвіття *Tussilago farfara* L., кореневища та корені *Glycyrrhiza glabra* L., трава *Chelidonium majus* L., квіти *Calendula officinalis* L., трава *Achillea millefolium* L., квіти *Chamomilla recutita* (L.) Rauschert, листя *Salvia officinalis* L., листя *Plantago major* L.

При гіпофункції яєчників, використовують рослини, що містять фітогормони та виявляють тонізуючу, загальнозміцнюючу, протизапальну дію. Це кореневища *Acorus calamus* L., трава *Polygonum aviculare* L., кореневища та корені *Inula helenium* L., корені *Medicago falcata* L., плоди *Hippophaë rhamnoides* L., корені *Taraxacum officinale* Wigg., листя *Plantago major*, трава *Artemisia absinthium* L., кореневища та корені *Glycyrrhiza glabra*, трава *Achillea millefolium*, шишки *Humulus lupulus*, корені *Cichorium intybus* L., трава *Bidens tripartita* L., листя *Salvia officinalis*, плоди *Rosa cinnamomea* L.

При пологах застосовують рослини, що стимулюють скорочення мускулатури матки і володіють кровоспинними властивостями: трава *Betonica officinalis* L., трава *Polygonum aviculare*, трава *Polygonum hydropiper*, трава *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik., трава *Urtica dioica* L.

Але слід пам'ятати, що лікарські трави не завжди є безпечними для тварин. Рослина може мати побічну дію і тим самим завдати шкоди при вагітності. Багато рослин мають абортівну дію, можуть викликати викидень та кровотечу. Їх взагалі не слід використовувати при вагітності. Це кореневища *Acorus calamus*, свіже листя *Aloe arborescens* Mill., листя *Berberis vulgaris* L., квіти *Centaurea cyanus* L., трава *Polygonum hydropiper*, трава *Melilotus officinalis*, трава *Hypericum perforatum* L., трава *Urtica dioica*, трава *Betonica officinalis*, пагони та листя *Viscum album* L., трава *Capsella bursa-pastoris*, квіти *Tanacetum vulgare* L., трава *Artemisia absinthium*, коренеплоди *Apium graveolens* L., трава *Achillea millefolium*, плоди *Anethum graveolens* L., плоди *Foeniculum vulgare* Mill., корені *Rumex confertus* Willd. тощо.

При застосуванні лікарської рослинної сировини треба враховувати, що в шлунково-кишковому тракті собак відсутні ферменти, що витягають з рослинної сировини корисні речовини. Для кращого засвоєння фітопрепарати необхідно готувати на основі водних екстрактів з подрібненої великими шматками сировини. Саме таке правильне приготування

фітопрепаратів дозволяє їх ефективно застосовувати. Якщо ж в якості сировини використовуються гіркі трави, такі як *Artemisia absinthium*, *Achillea millefolium* тощо, то відвар слід додавати до їжі.

Висновки. Проведений літературний пошук показав, що при контролі народжуваності та у репродуктології собак можна використовувати велику кількість видів рослин, що застосовуються при лікуванні людей, але є специфіка у приготуванні фітопрепаратів та застосуванні ЛРС для вагітних тварин.

ДІЄТОТЕРАПІЯ ТА ЗАХВОРЮВАННЯ ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН

Треба М.Р.

Науковий керівник: Морозенко Д.В.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

milka533213@gmail.com

Актуальність. Ветеринарна дієтологія – наука, яка вивчає питання повсякденного харчування тварин, а також особливості раціонів за різних захворювань. Всі ветеринарні дієти підрозділяються на повсякденні та лікувальні. Кожна тварина індивідуальна, має породні особливості, у собак і котів різних вікових груп різний ступінь активності, характер і обмін речовин. Тому підбір раціону необхідно робити для кожної тварини окремо, орієнтуючись на всі особливості пацієнта. Також існує ряд станів, що впливають на особливості раціону. Раціони відрізняються для кошенят і цуценят, для дорослих тварин, різних порід, довжини шерсті та активності. Цуценят і кошенят слід переводити на доросле харчування приблизно у віці від 7 до 12 місяців. Харчові потреби дорослих собак та котів залежать від їхніх розмірів, породи, рівня активності, та чи були вони стерилізовані. Таким чином, підбір дієти для собак та котів базується на багатьох чинниках та залежить від віку, породи, фізіологічного стану тварини і патології, яка лікується.

Мета роботи. Проаналізувати підходи до формування раціонів для собак та котів в нормі та за різних захворювань.

Матеріали і методи. Було проаналізовано сучасні літературні джерела з питань дієтології дрібних домашніх тварин.

Отримані результати. Раціон для вагітних тварин та в період лактації. Після п'ятого тижня вагітності потреби собаки в енергії збільшуватимуться на 10 % щотижня в міру розвитку цуценят. Водночас її здатність їсти може бути обмежена через фізичну трансформацію, тому їй стане складно вживати або перетравлювати продукти харчування, яких вона потребує. Рішення полягає в переході на висококалорійний корм, багатий енергією. В останній триместр вагітності собаки, через 42 дні, можна повністю перейти на висококалорійний корм, щоб підтримати організм собаки на завершальних етапах вагітності. Також слід збільшувати кількість корму на 10 % щотижня, поки собака не народить, оскільки їй потрібні додаткові поживні речовини та енергія. Важливо, щоб корм вагітної собаки був збалансованим за вмістом поживних речовин, і у неї не було потреби в жодних добавках. Справа в тому, що певні добавки, які ви могли давати собаці раніше, зараз, під час вагітності, можуть негативно вплинути на нормальне регулювання вмісту вітамінів і мінералів у її організмі, що може призвести до проблем зі здоров'ям. Для котів рекомендують висококалорійні корма без добавок з високим вмістом жиру для формування молока. Після родів у котів та собак добова норма корму збільшується у два-три рази, це пов'язано з тим